

11.11.2022

POL-2022-142000

Poliisitarkastaja Ari Jokinen

Eduskunnan hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

HE 220/2022 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijanlausuntoa hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi.

2 Asiantuntijan lausunto

Auttamisen ja rikosprosessin välinen yhteys

Esitettyjä muutosehdotuksia, joilla rikosprosessin ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän välistä suhdetta pyritään heikentämään, voidaan pitää kannatettavana. Voidaan kuitenkin katsoa, ettei nykyinenkään lainsäädäntö sinällään edellytä, että auttamisjärjestelmään ottaminen olisi sidottu siihen, onko asiassa meneillään rikosprosessi tai millä rikosnimikkeellä esitutkinta on käynnistetty. Auttamisjärjestelmään pääsemiseksi ei myöskään edellytetä, että henkilö sitoutuisi todistamaan rikoksentehtijää vastaan rikosta tutkittaessa tai oikeudenkäynnissä. Voidaan katsoa, että nykyisellään auttamisjärjestelmän toiminnoissa on annettu liian suuri painoarvo rikosnimikkeelle ja rikosprosessille. Esitetyt muutokset ovat omiaan selkeyttämään tilanteen ja on omiaan edistämään ihmiskaupan uhrien asemaa sekä mahdollisuuksia saada tarvittavaa suojaa ja apua.

Toipumisaika ja ilmoitusvelvollisuus

Esityksessä on tunnistettu toipumisaikaan ja siihen liitettyyn ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät ongelmat sekä haasteet rikosvastuun toteuttamisen kannalta. Vastaanottolain 36 § ja sen tulkinta aiheuttivat muutama vuosi sitten paljon keskustelua sen jälkeen, kun ihmiskaupan auttamisjärjestelmä ilmoitti Poliisihallitukselle uudesta lain tulkinnasta ilmoitusvelvollisuutensa osalta. Tulkinnanvaraisuuden takia voidaankin pitää toipumisaikaan ja sen

oikeusvaikutuksiin liittyvän vastaanottolain 36 §:n kumoamista perusteltuna. Uhrilähtöisempi lähestymistapa, jolla uhri saadaan auttamisjärjestelmän piiriin, voi lisätä uhrin luottamusta viranomaistoimintaan ja siten lisätä myös halukkuutta saattaa mahdollinen ihmiskaupparikos viranomaisten tietoon sekä myötävaikuttaa asian selvittämiseen.

Monialainen asiantuntijaryhmä

Hallituksen esityksessä esitetään myös, että monialaista asiantuntijaryhmää koskeva säännös kumotaan. Tätä on esityksessä perusteltu muun muassa sillä, että kumoamisella voidaan katsoa olevan myönteinen vaikutus viranomaisten resurssien tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen näkökulmasta.

Monialaisen asiantuntijaryhmän pääasiallisena tarkoituksena on ollut toimia Joutsenon vastaanottokeskuksen päätöksenteon sekä ihmiskaupan uhrien auttamistoimien ja suojelutarpeen arvioimisen tukena. Poliisihallitus on vastannut poliisin edustajan ja tämän varajäsenen nimeämisestä. Poliisi on ollut mukana monialaisen asiantuntijaryhmän käsiteltäviä tapauksia, joissa esitutkinta- ja rikosprosessi ei ole syystä tai toisesta edennyt ja asiantuntijaryhmässä on arvioitu ihmiskaupan uhrin jatkoa auttamisjärjestelmässä. Poliisin osallistuminen asiantuntijaryhmään ja rooli tapausten arvioinnissa on ollut pikemminkin edustuksellinen eikä näin ollen säännöksen kumoamista voida pitää ongelmallisena. Poliisi tulee jatkossakin antamaan tukensa auttamisjärjestelmälle.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisiylitarkastaja Minna Ketola
Poliisitarkastaja Visa Weckström
Poliisitarkastaja Måns Enqvist
Poliisitarkastaja Marjo Tyynelä
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto
Helsingin poliisilaitos